

Załącznik Nr 1
do Uchwały Rady Powiatu
Ciechanowskiego
Nr IV/14/91/2012
z dnia 30 kwietnia 2012 r.

POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2012 – 2014

CIECHANÓW, KWIECIEŃ 2012

Spis treści:

	Str.
Wstęp	3-4
1. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie	5
1.1. Rodzinna piecza zastępcza	5-9
1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	10-12
1.3. Realizowane programy wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze	12
1.4. Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki	12-13
2. Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	14-15
3. Cele Programu i zadania do realizacji	16-18
4. Zakładane rezultaty realizacji Programu	18-19
5. Limity rodzin zastępczych zawodowych w latach 2012-2014	19
6. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie	19-20
7. Źródła finansowania Programu	20
8. Realizatorzy Programu	20
9. Sposób monitorowania Programu	21

Wstęp

Podstawą opracowania 3-letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, zawierającego między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zm.).

Na podstawie art. 241 ust. 2 ww. ustawy Starosta Ciechanowski Zarządzeniem Nr 18/2011 z dnia 13 października 2011 r. wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie ciechanowskim.

W związku z tym zadania własne powiatu dot. zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych od dnia 01 stycznia 2012 r. realizuje tut. Centrum.

Wykonując te zadania Centrum podejmuje ścisłą współpracę z funkcjonującą na terenie powiatu Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą Socjalizacyjną w Gołotczyźnie, Oddziałem Zamiejscowym Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego w Ciechanowie, Sądem Rodzinnym w Ciechanowie oraz ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu.

Do głównych zadań w zakresie pieczy zastępczej, poza zapewnieniem opieki i wychowania dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej należy m.in.: organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym, organizowanie szkoleń i wsparcia dla rodzin zastępczych oraz finansowanie pomocy i świadczeń przyznawanych tym osobom i rodzinom, a także organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie pracy z rodziną naturalną, co należy do zadań własnych gmin, a organizacją przez powiat pieczy zastępczej.

Aby lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przynosił pożądane efekty należy położyć szczególny nacisk na profilaktykę oraz pracę z rodziną naturalną.

W powiecie ciechanowskim bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego poza bezrobociem, ubóstwem i niepełnosprawnością jest głównym powodem korzystania z pomocy społecznej udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej. To na barkach pracowników socjalnych z tych ośrodków spoczywa ciężar pracy z rodziną w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, w tym dotyczących opieki nad dzieckiem. Stąd też najważniejszym zadaniem dla wszystkich służb

pomocy społecznej w powiecie powinna być praca z rodziną w różnorodnych formach środowiskowych. Pomoc i wsparcie powinno być udzielone przez specjalistów przygotowanych do pracy z rodziną w środowisku lokalnym, a pomoc ta powinna być udzielana z uwzględnieniem prawa dziecka do wychowywania w rodzinie, utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną, poszanowania godności, prywatności i podmiotowości dziecka i rodziny. Prowadzone natomiast przez powiat poradnictwo specjalistyczne: prawne, psychologiczne, pedagogiczne i terapeutyczne ma również na celu między innymi objęcie wsparciem rodzin z terenu powiatu ciechanowskiego, które takiej formy wymagają i potrzebują.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu wszystkich możliwych form pomocy i wsparcia rodziny, w której ono przebywa. Gdy mimo podejmowanych działań zostanie jednak zabrane z rodziny i umieszczone w systemie pieczy zastępczej, niezbędne jest podjęcie ścisłej współpracy pracowników socjalnych lub asystentów rodzinnych w gminach z pracownikami i koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie, w celu podjęcia wspólnych przedsięwzięć mających na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny naturalnej.

Ponadto zadaniem powiatu jest opracowanie powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej, który z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań nakreśli kierunki działań w perspektywie 3 – letniej, a ich głównym celem będzie zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, właściwych warunków tej opieki oraz stosownych środków finansowych.

1. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- 1) realizację planu pracy z rodzina lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
- 2) przygotowanie dziecka do:
 - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - c) nawiązywania do podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych.

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) rodzinnej,
- 2) instytucjonalnej.

1.1. Rodzinna piecza zastępcza

Dzieci częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinnej pieczy zastępczej, tj. **w rodzinach zastępczych** lub rodzinnych domach dziecka.

Rodziny zastępcze (na podstawie obowiązujących do dnia 31.12.2011 r. przepisów ustawy o pomocy społecznej) dzieliły się na:

- **spokrewnione z dzieckiem** – opiekę nad dzieckiem przejmowali członkowie jego rodziny np. dziadkowie, rodzeństwo, wujostwo, itp.;
- **niespokrewnione z dzieckiem** – opiekę sprawowały osoby prawnie obce dla dziecka, w takiej rodzinie mogło być umieszczonych w tym samym czasie troje dzieci;
- **zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:**
 - **wielodzietne** – w takiej rodzinie umieszczano się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześćoro dzieci; w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa liczba dzieci w takiej rodzinie zastępczej mogła się zwiększyć,
 - **specjalistyczne** – tutaj umieszczano się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji; w rodzinie tej mogło wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci,

- **o charakterze pogotowia rodzinnego** – w takiej rodzinie umieszczano się nie więcej niż troje dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy; w szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka mógł być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące.

Od 1 stycznia 2012 roku, zgodnie z art. 39 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza:

- **spokrewniona** (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- **niezawodowa** (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- **zawodowa**, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

2. Rodzinny dom dziecka

3. Rodziny pomocowe (sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą).

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Na terenie powiatu ciechanowskiego w 2011 r. funkcjonowało 95 rodzin zastępczych, w tym: 86 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, rodzin niespokrewnionych było 4 oraz 5 rodzin zawodowych. Na terenie powiatu nie funkcjonują rodzinne domy dziecka.

Poniżej przedstawiono liczbę i rodzaje rodzin zastępczych w latach 2009 – 2011.

Liczba i rodzaje rodzin zastępczych w powiecie ciechanowskim w latach 2009 – 2011

Liczba rodzin zastępczych	2009	2010	2011
Spokrewnionych z dzieckiem	75	78	86
Niespokrewnionych z dzieckiem	5	5	4
Zawodowych	2	3	5
Razem liczba dzieci w rodzinach zastępczych	125	132	147

Z powyższego zestawienia wynika, że dominowały rodziny spokrewnione z dzieckiem, które w 2011 stanowiły 91 % ogółu rodzin.

W 95 rodzinach zastępczych w 2011 r. opieką i wychowaniem objętych było 147 dzieci. Poniższe zestawienie ilustruje liczbę dzieci umieszczonych w poszczególnych rodzajach rodzin zastępczych na terenie powiatu ciechanowskiego w latach 2009 – 2011.

**Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie ciechanowskim
w latach 2009 – 2011**

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	2009	2010	2011
Spokrewnionych z dzieckiem	104	105	115
Niespokrewnionych z dzieckiem	12	8	4
Zawodowych	9	19	28
Razem liczba dzieci w rodzinach zastępczych	125	132	147

Ponadto 12 dzieci pochodzących z powiatu ciechanowskiego przebywało w 8 rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Analiza danych dot. lat 2009 – 2011 wskazuje, że liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej niestety cały czas rośnie. Pozytywny jest jedynie fakt, iż dzięki podejmowanym wysiłkom wzrasta liczba rodzin niespokrewnionych oraz zawodowych.

Uwzględniając liczbę dzieci w rodzinach zastępczych należy stwierdzić, że dominują te, które sprawują opiekę nad jednym dzieckiem, stanowią one 81% ogółu rodzin. Więcej danych dot. liczby dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych na terenie powiatu zawiera poniższa tabela.

Rodziny zastępcze w podziale na liczbę dzieci w latach 2009 – 2011

PODZIAŁ RODZIN ZASTĘPCZYCH ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ DZIECI									
Wyszczególnienie	Rodziny spokrewnione			Rodziny niespokrewnione			Rodziny zawodowe		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
z 1 dzieckiem	54	58	69	3	4	4	0	0	0
z 2 dzieci	17	15	14	0	0	0	0	0	0
z 3 dzieci	3	4	2	0	0	0	0	0	0
z 4 dzieci i więcej	1	1	1	2	1	0	2	3	5
Ogółem rodziny z przyjętymi dziećmi	75	78	86	5	5	4	2	3	5

Rodziny zastępcze funkcjonują na terenie wszystkich gmin powiatu ciechanowskiego. Najwięcej rodzin zastępczych, w 2011 r. podobnie jak w latach poprzednich było: w mieście Ciechanów - 53 oraz w gminach: Głinojeck – 11 oraz wiejskiej Ciechanów – 10.

Poniżej przedstawiono szczegółowe dane na temat liczby rodzin zastępczych w rozbięciu na poszczególne gminy powiatu.

Liczba rodzin zastępczych i wychowanków rodzin zastępczych w poszczególnych gminach powiatu ciechanowskiego w latach 2009 - 2011.

Liczba rodzin zastępczych i wychowanków rodzin zastępczych w powiecie ciechanowskim									
Gmina	Rok	Typy rodzin zastępczych							
		Ogółem		Spokrewnione		Niespokrewnione		Zawodowe	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Miasto Ciechanów	2009	48	62	45	55	2	2	1	5
	2010	53	75	49	61	3	6	1	8
	2011	53	71	51	63	1	1	1	7
Miasto i Gmina Głinojeck	2009	9	13	9	13	0	0	0	0
	2010	10	13	10	13	0	0	0	0
	2011	11	15	11	15	0	0	0	0
Gmina Ciechanów	2009	7	15	4	5	2	6	1	4
	2010	8	18	5	6	1	1	2	11
	2011	10	24	6	7	1	1	3	16
Gmina Gołymin	2009	1	1	1	1	0	0	0	0
	2010	2	2	1	1	1	1	0	0
	2011	3	3	2	2	1	1	0	0
Gmina Grudusk	2009	3	5	3	5	0	0	0	0
	2010	1	1	1	1	0	0	0	0
	2011	1	1	1	1	0	0	0	0
Gmina Ojrzeń	2009	1	1	1	1	0	0	0	0
	2010	1	1	1	1	0	0	0	0
	2011	1	1	1	1	0	0	0	0
Gmina Opinogóra	2009	6	19	5	15	1	4	0	0
	2010	4	13	4	13	0	0	0	0
	2011	7	21	5	15	1	1	1	5
Gmina Regimin	2009	3	3	3	3	0	0	0	0
	2010	3	3	3	3	0	0	0	0
	2011	4	4	4	4	0	0	0	0
Gmina Sońsk	2009	4	6	4	6	0	0	0	0
	2010	4	6	4	6	0	0	0	0
	2011	5	7	5	7	0	0	0	0
Ogółem	2009	82	125	75	104	5	12	2	9
	2010	86	132	78	105	5	8	3	19
	2011	95	147	86	115	4	4	5	28

Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej, do końca grudnia 2011 r. uzależniona była m. in. od wieku dziecka, stanu zdrowia dziecka oraz od stopnia pokrewieństwa. Natomiast od 01 stycznia 2012 r. wysokość pomocy

uzależniona jest od typu rodziny zastępczej. W przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej świadczenie wypłacane jest w wysokości 660,00 zł, natomiast w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka świadczenie wynosi 1.000,00 zł miesięcznie. Jednak wysokość świadczenia uzależniona jest jeszcze od wysokości dochodu dziecka (wtedy świadczenie pomniejsza się o 50% dochodu dziecka). Ponadto zawodowa rodzina zastępcza otrzymuje dodatkowo miesięczne wynagrodzenie w wysokości od 2.000,00 zł do 2.965,00 zł. Poniższej przedstawiono zestawienie kosztów utrzymania rodzin zastępczych ponoszonych przez powiat ciechanowski w latach 2009 – 2011.

**Koszty utrzymania rodzin zastępczych ponoszone przez powiat ciechanowski
w latach 2009 – 2011**

Koszty utrzymania rodzin zastępczych ponoszone przez powiat ciechanowski w latach 2009 – 2011 w zł			
Rok	2009	2010	2011
Łączne roczne wydatki powiatu ciechanowskiego przeznaczone na rodziny zastępcze, w tym:	1.188.930,00	1.264.344,00	1.266.132,00
Wydatki przeznaczone na utrzymanie i funkcjonowanie rodzin zastępczych	1.048.934,00	1.119.883,00	1.124.033,00
Wydatki przeznaczone na utrzymanie dzieci z terenu powiatu ciechanowskiego, a umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	139.996,00	144.461,00	142.099,00

Finansowanie zadań z zakresu opieki zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej do końca 2011 r. należało do zadań powiatu. Od 01 stycznia 2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

W powiecie ciechanowskim funkcjonuje **Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Socjalizacyjna** w Gołotczyźnie, posiadająca aktualnie 34 miejsca dla dzieci częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki rodziców. Jest to placówka o charakterze socjalizacyjnym, posiadająca 4 miejsca interwencyjne dla dzieci z terenu powiatu. Placówka zapewnia dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie do uzyskania pełnoletniości. Na dzień 31 grudnia 2011 r. w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej w Gołotczyźnie było umieszczonych 34 wychowanków, w tym z powiatu ciechanowskiego 30.

Liczba miejsc i dzieci umieszczonych w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej (wcześniej Wielofunkcyjnej) w Gołotczyźnie w latach 2009 – 2011.

Liczba miejsc i dzieci umieszczonych w Placówce	Rok		
	2009	2010	2011
Liczba miejsc, w tym:	50	40	34
- działania socjalizacyjne	40	35	30
- działania interwencyjne	10	5	4
Liczba dzieci średniomiesięcznie, w tym	47	41	38
- z powiatu ciechanowskiego	38	32	31

Dzieci z powiatu ciechanowskiego przebywają również na mocy zawartych porozumień na terenie innych powiatów.

Liczba dzieci z powiatu ciechanowskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2009 – 2011 na mocy zawartych porozumień.

Nazwa placówki opiekuńczo-wychowawczej	Liczba dzieci z terenu powiatu w latach		
	2009	2010	2011
Kraśnik – Wioska Dziecięca SOS	2	2	2
Biłgoraj – Wioska Dziecięca SOS	2	2	2
Kraków – Dom Dziecka w Sieborowicach	-	1	1

Jednocześnie należy stwierdzić, że w latach 2009 – 2011 liczba dzieci przyjmowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych utrzymywała się na podobnym poziomie. Ilustruje to poniższe zestawienie.

Liczba dzieci z terenu powiatu ciechanowskiego przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2009 – 2011.

Liczba dzieci z terenu powiatu przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych			
Rok	2009	2010	2011
Liczba dzieci	5	6	5

Z przedstawionych powyższej danych wynika, że liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, utrzymuje się na tym samym poziomie, pomimo że zwiększa się liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Spowodowane jest to wzrostem liczby rodzin zastępczych, w tym rodzin zastępczych zawodowych, które sprawują opiekę nad więcej niż 3 dzieci oraz opuszczaniem przez wychowanków placówki m.in. z powodu usamodzielnienia się, powrotu do rodziny naturalnej lub skierowania do innej formy opieki.

Miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest znacznie wyższy niż w rodzinach zastępczych. W Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej w Gołotczyźnie wynosił on w 2011 r. 3.795,00 zł miesięcznie, natomiast średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinach zastępczych zawodowych na terenie powiatu kształtował się na poziomie 1.482,00 zł. Jednocześnie z tytułu przebywania dzieci z powiatu ciechanowskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w 2011 r. powiat ciechanowski poniósł wydatki w łącznej wysokości 169.911,00 zł. Poniżej przedstawiono wydatki na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na przełomie ostatnich trzech lat.

Koszty utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej

Koszty utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w zł			
Rok	2009	2010	2011
Łączne roczne wydatki powiatu ciechanowskiego na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (również na terenie innych powiatów)	2.119.822	2.095.807,00	2.129.993,00
Średni koszt utrzymania dziecka w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej w Gołotczyźnie	3.057,00	3.266,00	3.795,00

Z powyższych danych wynika, że przeciętne koszty utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej z roku na rok wzrastają. Ponadto w sposób jednoznaczny należy stwierdzić, że koszt opieki rodzinnej w przeliczeniu na jednego wychowanka, jest znacznie niższy, niż opieki instytucjonalnej, nie mówiąc już o niepodważalnej przewadze opieki rodzinnej, jeżeli chodzi o lepsze warunki prawidłowego rozwoju i wychowania dzieci. Mimo to nie można nie doceniać opieki instytucjonalnej w przypadku dzieci starszych, niepełnosprawnych czy licznego rodzeństwa, którego nie można rozdzielać. Znalezienie

dla nich kandydatów na rodziców zastępczych, a tym bardziej adopcyjnych jest bardzo trudne, a wręcz niemożliwe.

Z drugiej strony należy wspierać i rozwijać wszelkie formy rodzicielstwa zastępczego, dążyć do tego, żeby kolejne dzieci, które będą musiały opuścić rodzinę naturalną trafiały do rodzinnych form opieki. W tym celu konieczne jest pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, a jednocześnie zapewniać im korzystne warunki do podjęcia opieki.

1.3. Realizowane programy wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie poszukuje różnych możliwości wspierania rodzin zastępczych oraz podejmuje działania promujące rodzicielstwo zastępcze.

W latach 2009-2011 złożono oferty na finansowe wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w związku z ogłoszeniem konkursu przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Pozytywnie zaakceptowane i realizowane były programy w 2009 r. oraz 2011 r. Dzięki współfinansowaniu w 80% przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2009 r. utworzono Punkt Wsparcia Specjalistycznego, gdzie porad udzielali: prawnik, psycholog i terapeuta rodzinny; zarówno w 2009 r. jak i 2011 r. przeprowadzono cykle szkoleń i spotkań edukacyjno-wspierających dla rodzin zastępczych. W 2011 r. dla rodzin zastępczych dodatkowo prowadzono dla nich grupę wsparcia oraz sfinansowano wyposażenie w sprzęt gospodarstwa domowego. Punkt wsparcia specjalistycznego oraz grupa wsparcia są to zadania, które są kontynuowane z uwagi na ważność, celowość i potrzebę tych form pomocy i wsparcia.

Popularyzacji rodzicielstwa zastępczego służył, poza informacjami przekazywanymi do ośrodków pomocy społecznej oraz parafii na terenie powiatu; wyemitowany w 2011 r. cykl audycji radiowych i artykułów prasowych pn. „Rodzina zastępcza szansą na szczęśliwe dzieciństwo” w ramach Projektu pn. „Aktywność szansą na zatrudnienie i usamodzielnienie” współfinansowanego ze środków EFS. W latach 2012 – 2014 ze środków EFS planuje się przeprowadzenie cyklu ogłoszeń radiowych i prasowych promujących rodzinną pieczę zastępczą, służących m.in. pozyskaniu kandydatów na rodziców zastępczych.

1.4. Świadczenia na usamodzielnienie dla pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki.

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym zastępcze formy opieki przysługują trzy formy pomocy: pieniądze na kontynuację nauki (dla osób znajdujących się w przedziale wiekowym

18-25 lat, które kontynuują naukę w różnych typach szkół), jednorazowa pomoc pieniężna na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

W powiecie ciechanowskim w 2011 r. pomoc w procesie usamodzielniania udzielana była 30 pełnoletnim wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze i inne placówki stacjonarne oraz 60 pełnoletnim wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze. Poniższa tabela przedstawia liczbę usamodzielnianych wychowanków zastępczych form opieki w latach 2009 - 2011.

Liczba usamodzielnianych wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki w latach 2009 – 2011

Liczba pełnoletnich wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki korzystających z formy pomocy pieniężnej						
Formy pomocy	Lata					
	2009		2010		2011	
	placówki	rodziny zastępcze	placówki	rodziny zastępcze	placówki	rodziny zastępcze
Pomoc na kontynuowanie nauki	28	55	29	49	28	52
Pomoc na usamodzielnienie	9	10	6	8	9	13
Pomoc rzeczowa na zagospodarowanie	12	2	1	6	6	9

Poniżej przedstawiono formy i wysokość udzielonej pomocy dla wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki.

Koszty poniesione przez powiat ciechanowski na usamodzielniających się wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki w latach 2009 – 2011

Koszty przeznaczone na pokrycie pomocy pieniężnej dla wychowanków usamodzielniających się opuszczających zastępcze formy opieki w zł						
Formy pomocy	Lata					
	2009		2010		2011	
	placówki	rodziny zastępcze	placówki	rodziny zastępcze	placówki	rodziny zastępcze
Pomoc na kontynuowanie nauki	117354,06	244085,40	117755,21	224321,40	113013,42	241198,59
Pomoc na usamodzielnienie	40051,30	34006,45	25434,05	23144,45	36293,13	46573,60
Pomoc rzeczowa na zagospodarow.	21900,98	4587,84	1800,00	14471,70	17961,89	21965,08

Z powyższego zestawienia wynika, że największą kwotę generuje pomoc na kontynuowanie nauki, bo w 2011 r. była to kwota 241.198,59 zł, co stanowi 77,9 % ogółu kosztów.

2. Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu należy m.in.

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domu dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych o osobach:
 - a) zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - b) pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;

11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

12) finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (który stosowany jest w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie, stanowi integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych);

14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców mających zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich lub którzy uzyskali status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

3. Cele Programu i zadania do realizacji

Jako główny cel realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ciechanowskim założony został rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej. Cel ten poszerzony został o cztery cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działania w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej. Każdy obszar (cel szczegółowy) opisują z góry określone zadania wraz ze sposobem ich realizacji.

Lp.	Cel szczegółowy	Zadania do realizacji	Sposoby realizacji działań	Institucje odpowiedzialne za realizację
1.	1. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodziców	<p>1.1.Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki.</p> <p>1.2.Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych oraz innych form rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>1.3.Upowszechnianie roli i znaczenia rozwoju rodzinnych, zastępczych form opieki.</p> <p>1.4 Pomoc rodzinom zastępczym w regulowaniu sytuacji prawnej umieszczonych u nich dzieci</p> <p>1.5.Zgłaszanie dzieci z</p>	<p>1.1.1. Opracowywanie i dystrybucja ulotek, publikowanie artykułów w lokalnej prasie, ogłoszenia i audycje radiowe.</p> <p>1.1.2. Indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi tworzeniem pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.1. Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych.</p> <p>1.2.2. Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej (rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka).</p> <p>1.2.3. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny mającej na celu pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki.</p> <p>1.3.1. Promowanie zastępczych form opieki podczas organizowanych imprez okolicznościowych w powiecie ciechanowskim.</p> <p>1.4.1. Zapewnienie pomocy prawnej.</p> <p>1.4.2. Współpraca z sędziami i kuratorami sądowymi w zakresie uregulowania sytuacji prawnej dziecka.</p> <p>1.5.1. Współpraca z</p>	<p>PCPR, ops z terenu powiatu, kościoły oraz związki wyznaniowe PCPR</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR, ośrodki pomocy społ. z terenu powiatu, kościoły oraz związki wyznaniowe</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR, Zespół ds. pieczy zastępczej PCPR, Zespół ds. pieczy zastępczej Sąd Rodzinny,</p> <p>PCPR, Zespół ds.</p>

		uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających	ośrodkami adopcyjnymi i Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym w Warszawie funkcjonującym w ramach Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej w Warszawie.	pieczy zastępczej, Sąd Rodzinny, Ośrodek Adop. PCPR, rodziny zastępcze, placówki opiekuń.-wych.
2.	2. Wsparcie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu	2.1. Pomoc osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przezwyciężaniu problemów związanych z opieką nad małoletnimi przebywającymi pod ich opieką.	<p>2.1.1. Zapewnienie rodzinom bezpłatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej, pedagogicznej, socjalnej i prawnej.</p> <p>2.1.2. Organizowanie grup wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą.</p> <p>2.1.3. Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przez wolontariuszy.</p> <p>2.1.4. Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach poprawy życia zgodnie z potrzebami o przysługującymi rodzinom prawami.</p> <p>2.1.5. Rozwój pracy zespołowej na rzecz dziecka i rodziny (koordynator rodziny, asystent rodziny, rodziny pomocowe).</p> <p>2.1.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny.</p> <p>2.1.7. Współpraca z ops, sądem rodzinnym, w zakresie przezwyciężania problemów opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>2.1.8. Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje istniejących rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.</p>	<p>PCPR</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR</p> <p>PCPR, ops z terenu powiatu</p> <p>PCPR, ops z terenu powiatu, org. pozarządowe i inne instytucje specjalistyczne</p> <p>PCPR, ops z terenu powiatu, org. pozarządowe i inne instytucje specjalistyczne</p> <p>PCPR</p>

3.	3. Systematyczne wsparcie dzieci przebywających w pieczy zastępczej	3.1. Pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.	<p>3.1.1. Prowadzenie pracy zespołowej na rzecz dziecka i rodziny (koordynator rodziny, asystent rodziny, rodziny pomocowe).</p> <p>3.1.2. Przygotowanie we współpracy z asystentem rodziny i rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka planu pomocy dziecku oraz jego realizacja.</p> <p>3.1.3. Zapewnienie specjalistycznej pomocy dziecku, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psychologicznej, - reedukacyjnej, - rehabilitacyjnej. <p>3.1.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny.</p>	<p>PCPR, ops z terenu powiatu, org. pozarządowe, jednostki i inne inst. specjalist.</p> <p>PCPR, ops z terenu powiatu, org. pozarządowe, jednostki i inne inst. specjalist.</p> <p>PCPR, org. pozarządowe, jednostki i inne instytucje specjalistyczne</p> <p>PCPR, organizacje pozarządowe</p>
4.	4. Zapewnienie wszechstronnej pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	4.1. Objęcie wsparciem usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	<p>4.1.1. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz pomocy rzeczowej na zagospodarowanie.</p> <p>4.1.2. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, mieszkania z zasobów gminy.</p> <p>4.1.3. Podnoszenie przez usamodzielnianych kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych przez uczestnictwo w kursach zawodowych oraz treningach kompetencji i umiejętności społecznych.</p>	<p>PCPR, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz inne placówki całodobowe</p> <p>PCPR, ośrodki pomocy społ. w/g miejsca zam.</p> <p>PCPR, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz inne placówki całodobowe</p>

4. Zakładane rezultaty realizacji Programu

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.
2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako „wspierających” system pomocy społecznej.
3. Wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka.
4. Diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

5. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych.
6. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych.
7. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin dysfunkcyjnych.
8. Kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych opuszczających zastępcze formy opieki.

5. Limity rodzin zastępczych zawodowych w latach 2012 – 2014

W celu określenia limitu rodzin zastępczych dokonano analizy tworzenia rodzin zastępczych na przestrzeni lat 2009 – 2011.

Liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych i dzieci do nich przyjętych w latach 2009 – 2011.

Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych	2009	2010	2011
Liczba rodzin,	9	12	15
w tym zawodowych	1	1	2
Liczba dzieci w rodzinach,	15	22	26
w tym zawodowych	4	8	12

Na podstawie powyższego zestawienia oraz rozeznania potrzeb w zakresie liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych, w tym zawodowych, ustalono limit rodzin zastępczych zawodowych w następujący sposób:

1. Rok 2012 - do 3 rodzin zawodowych,
2. Rok 2013 - do 3 rodzin zawodowych,
3. Rok 2014 - do 4 rodzin zawodowych.

6. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie.

1. Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.
2. Brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków.
3. Brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny.
4. Utrudnianie przez naturalnych rodziców procesu przysposobienia dziecka.
5. Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka.

6. Trudności we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie.
7. Brak współpracy usamodzielniających się wychowanków zastępczych form opieki w procesie usamodzielnienia (nierealizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia).

7. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012 – 2014 są środki finansowe:

- 1) z budżetu powiatu ciechanowskiego,
- 2) z budżetu samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy,
- 3) z budżetu samorządów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy,
- 4) dotacji celowych i środków pozyskiwanych z innych źródeł, np. środki z Unii Europejskiej.

8. Realizatorzy Programu

Koordinatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie przy współpracy:

- 1) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciechanowie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gliniojecku, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w: Ciechanowie, Gołyminie, Grudusku, Ojrzeniu, Opinogórze, Regiminie i Sońsku;
- 2) Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Socjalizacyjnej w Gołotczyźnie i innych placówek opiekuńczo-wychowawczych gdzie zostały umieszczone dzieci z powiatu;
- 3) Rodzin zastępczych i rodzin pomocowych;
- 4) Sędziów i kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich w Ciechanowie oraz innych sądów;
- 5) Woj. Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie Oddziału Zamiejscowego Ciechanowie;
- 6) Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Ciechanowie oraz placówek oświatowych;
- 7) Specjalistycznego Szpitala Woj. w Ciechanowie i innych placówek służby zdrowia;
- 8) Organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych,
- 9) Wolontariusze.

9. Sposób monitorowania Programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie.

Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006 – 2016 oraz Programem budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie ciechanowskim na lata 2009 – 2016.

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ciechanowskim na lata 2012 – 2014 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy dokumentów związanych z działaniami ujętymi w Programie, takich jak: planów pomocy dziecku, indywidualnych programów usamodzielniania, informacji o sytuacji osobistej dziecka, ocen sytuacji dziecka w pieczy zastępczej, ocen rodzin zastępczych, decyzji administracyjnych dotyczących przyznanych świadczeń. Zebrane materiały zostaną poddane analizie, która posłuży do oceny realizacji i skuteczności programu pod względem merytorycznym i finansowym.

Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.